

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

УКРАЇНСЬКА КУЛЬТУРА:

**минуле, сучасне,
шляхи розвитку**

Збірник наукових праць

*Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету*

**Випуск 15
У 2-х т. Том I**

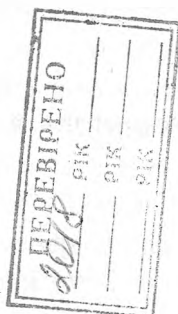
Засновано у 2000 році

Рівне – 2009

518214 н. л.

ЧИТ. ЗАЛ №1

102514

63.3 (4Укр) - 7

У45

9 (С2)

ББК 63.3(4Укр)-7

У45

УДК 94(477)

Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку: Зб. наук. праць: наук. зап. Рівненського державного гуманітарного університету. У 2-х т. – Вип. 15. – Рівне: РДГУ, 2009. – Т. 1. – 258 с.

У збірнику вміщено статті науковців вищих навчальних закладів, присвячені розгляду історико-мистецької проблематики переважно західноукраїнських теренів. Певна частина матеріалу висвітлює різнобічні грані теоретико-методологічних проблем українського мистецтва. Окремий розділ складають повідомлення, огляди та рецензії.

Для науковців, студентів, аспірантів та усіх тих, хто цікавиться вітчизняною історико-мистецькою спадщиною.

Редакційна колегія:

Головний редактор: **Виткалов В.Г.** – кандидат педагогічних наук, професор, завідувач кафедри культурології Рівненського державного гуманітарного університету

Баканурський А.Г.	– доктор мистецтвознавства, професор (Одеса)
Бондарчук Я.В.	– кандидат мистецтвознавства, доцент (Острогоз)
Горпенко В.Г.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Захарчук-Чугай Р.В.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Іваницький А.І.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Кияновська Л.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Львів)
Овсійчук В.А.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Постоловський Р.М.	– кандидат історичних наук, професор (Рівне)
Граб О.В.	– кандидат мистецтвознавства, доцент (Рівне)
Ричков П.А.	– доктор архітектури, професор (Рівне)
Супрун-Яремко Н.О.	– доктор мистецтвознавства, професор (Рівне)
Троян С.С.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)
Федорук О.К.	– доктор мистецтвознавства, професор (Київ)
Стоколос Н.Г.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)
Жилук С.І.	– доктор історичних наук, професор (Рівне)

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
СВ № 15560-4032 Р*

Упорядник тому: проф. **Виткалов В.Г.**

Рецензент: **Афанасьєв Ю.Л.** – доктор філософських наук, професор, зав кафедрою мистецтвознавства та експертної діяльності ДАКККІМ

Друкується за рішенням вченої ради РДГУ (протокол № 2 від 25 вересня 2009 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

Збірник зареєстрований Президією ВАК України як фахове видання з проблем культурології (постанова № 1-05/5 від 18.11.2009 р.) та мистецтвознавства (постанова № 1-05/4 від 14.10.2009 р.)

ISBN 978-966-8424-76-2

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2009

ПРОБЛЕМИ ЖАНРОВО-ВИДОВОЇ СТРУКТУРИ ТА ЕВОЛЮЦІЇ ОБРАЗНОЇ СИСТЕМИ ТВОРЧОСТІ НІЛА ХАСЕВИЧА В ІСТОРІОГРАФІЇ

У модель українських мистецьких явищ постать Ніла Хасевича вписана на сьогодні досить поверхово. Концентруючись на культових фігурах українського модернізму, сучасне мистецтвознавство приділяє недостатньо уваги мистецькому середовищу, діяльність якого стала живильним джерелом, з якого ці ключові постаті викристалізували свої ідеї та черпали натхнення.

У процесі роботи нами вивчені найрізноманітніші літературні джерела. На загал їх можна об'єднати у три групи:

- 1) публікації довідкового, інформативного та науково-популярного характеру, розміщені в каталогових та періодичних виданнях дорадянського періоду (до 1939 р.);
- 2) загальні праці з історії українського та польського мистецтва радянського періоду;
- 3) історичні та мистецтвознавчі дослідження пострадянського періоду.

Цінну інформацію містить перша група джерел, що складається переважно з періодичних видань. До загальнотеоретичних праць, що висвітлюють філософські, політичні та релігійні дискурси, які впливали на формування світогляду Ніла Хасевича, варто віднести праці Ю.Липи, Ю.Шереха-Шевельова, В.Яніва.

Польські та українські часописи 30-х років ХХ сторіччя, в яких висвітлюються малодосліджені на сьогодні питання, дають змогу реконструкції мистецького життя Варшави, Львова, Луцька, Рівного. Це польські часописи – „Sztuki piekne. Miesiecznik poswiecony architektury, zdobnictwu, malarstwu, rzeźbie, grafice” (Краків-Варшава), „Glos plastykow” (Варшава), „Grafika” (Варшава).

Серед українських часописів міжвоєнного періоду варто зазначити львівський тижневик „Назустріч”, волинський часопис „Наш світ” та волинське єпархіальне видання „Церква і нарід”, паризький „Тризуб”, у яких аналізувалася виставкова діяльність Ніла Хасевича. Я.Гавран у матеріалах до газети „Назустріч” засвідчив участь його у виставці української графіки в Римі 1938 р. У часописі „Наш світ” невідомий під псевдонімом М.М. подає короткий огляд та критичний аналіз виставки мистецького гуртка „Спокій”, експонованої 1935 р. у Луцьку, відзначаючи зростання фахового рівня творів Н.Хасевича. Важливо, що у цих статтях творчі пошуки українських художників розглядалися під кутом зору загальноєвропейських мистецьких процесів.

Постать Ніла Хасевича привертала увагу мистецтвознавців ще в 30-х рр. ХХ сторіччя. Зокрема, як вже зазначалося, ім'я Н.Хасевича ще у 1931 році (на той час він був студентом Варшавської Академії) внесено до енциклопедії українознавства за редакцією В.Кубійовича. У 1939 році польський історик і критик мистецтва Тадей Лешнер у передмові до варшавського видання екслібрисів художника відносить його творчість до яскравих надбань нарбутівської школи [1; 4]. Дослідник відзначає високий фаховий рівень творів, акцентуючи увагу на потенційних можливостях автора [1;6].

На жаль, зацікавлення Т.Лешнера мистецтвом українського графіка серед польських критиків як 1930-х рр., так і повоєнного часу, було швидше винятком. „Серед учнів провідного майстра деревориту В.Скочилися називався зрідка, бо не в усьому відповідав естетиці польської графічної традиції. Хоч за рівнем таланту і майстерності й став обабіч Е.Бартломейчика, Т.Цесьлевського (сина), С.-О.Хростовського, у дечому навіть випереджаючи їх на міжнародних оглядах графіки” – важко не погодитися з таким зауваженням Р.Яціва [2; 4].

Окрему групу джерел становлять видання радянського періоду, в яких частково висвітлюються питання, що стосуються досліджуваних проблем. Зокрема, російський графік Фаворський В. у численних статтях та монографії „Об искусстве, о книге, о гравюре”

осмислює такі загальні мистецькі категорії, як художність, пластична цільність, форма, синтез мистецтв та суто графічні – ілюстрація, шрифт, гравюра. Історію, теорію і практику книжкового знаку досліджено С.Івенським.

Висвітлення українсько-польських мистецьких проблем міжвоєнного періоду у цей час ускладнювалося існуванням цензури, обмеженим доступом дослідників до архівних матеріалів, а також пресом ідеологічних стереотипів. Разом із тим, деякі роботи, особливо польських дослідників, заслуговують на особливу увагу. У першу чергу, слід відзначити дослідження М.Гронської „Історія польського деревориту”, в якій відзначена участь Н.Хасевича у II Міжнародній виставці дереворитів. Польській графіці XX століття присвячені монографії дослідниці „Екслібрис: відомості для колекціонерів” та „Тадеуш Цесьлевські син”, в яких М.Гронська дає розлогий аналіз розвитку польської графіки у 1930-1940-х рр.

Важливе значення для нашої праці має дослідження історії Варшавської Академії Мистецтв, здійснене Ксаверієм Півоцкім, у якому висвітлені різноманітні аспекти діяльності педагогічного та студентського колективів 20-30-х рр. XX ст. [3]. Монографія включає повний список студентів, що навчалися в академії за час її функціонування, серед них фігурує прізвище Н.Хасевича.

Еволюцію польського мистецтва міжвоєнного 20-ліття аналізують монографія Йоганни Полякувни, присвячена живопису, [4] та збірка мистецтвознавчих публікацій під редакцією Мечислава Валліса [5]. Значну увагу дослідженням польської графіки вказаного періоду приділяли Х.Чарноцка, І.Якімович, Є.Крам, Ш.Бойко й радянська дослідниця Л.Тананаєва.

Х.Чарноцка, досліджуючи півторастолітню еволюцію польської графіки, значну увагу приділяє міжвоєнному періоду та 40-50-м рокам. І.Якімович висвітлює роль професорів Владислава Скочилися, Йозефа Чайковського та прихильника мистецького угруповання „Спокій” професора В.Ястжембовського у формуванні польської гравюри та декоративно-ужиткового мистецтва [6]. Ш.Бойко докладно аналізує розвиток мистецтва польського плакату в часі міжвоєнного 20-ліття [7].

Польський екслібрис, що досяг апогею розвитку у 30-40-х рр. XX ст., завжди привертав пильну увагу мистецтвознавців. Його дослідженням займалися М.Гронська, Є.Крам, Й.Котловські. Усі ці роботи дають змогу документально відтворити активне мистецьке середовище Варшави, що відіграло значну роль у мистецькому становленні Ніла Хасевича.

З цілком зрозумілих причин радянське мистецтвознавство замовчувало факт існування мистецького доробку Н.Хасевича. Так, Л.Тананаєва в монографії „Очерки польской графики. Первая половина XX века” (1972 р.), аналізуючи польську графіку міжвоєнного двадцятиліття та школу В.Скочилися, жодним словом не згадує не лише Хасевича, але й його близького друга В.Васьківського, який згодом упродовж багатьох років очолював відділ графіки Варшавської Академії Мистецтв [8; 116].

Для вітчизняних мистецтвознавців недоступними були твори графіка – переважна їх більшість зберігалася в архівах КДБ, а наявність художніх зразків у приватних колекціях була пов’язана з великими ризиками. Незважаючи на це, в Україні чимало зроблено для збереження пам’яті про художника П.Лістовським, О.Шатківським, В.Вітруком, І.Геретою [9; 132].

Створену прогалину намагалася заповнити українська діаспора. Одними з перших міжвоєнний період висвітлили науковці – вихідці з Волині на сторінках збірника „Літопис Волині”, друкованого Інститутом дослідів Волині у Вінніпезі (Канада). Варто відзначити мемуарні твори друзів Н.Хасевича художників Петра Мегики [10; 11] та Петра Андрусіва [12], публікацію паризького колекціонера В.Поповича [13]. Зокрема П.Мегик та П.Андрусів відтворюють роки навчання та професійного становлення Н.Хасевича, спільну діяльність у контексті функціонування українського мистецького гуртка „Спокій” у Варшаві. Альманах „Графіка у бункрах УПА”, виданий 1952 року у США, крім репродукцій творів митця, пояснень щодо виготовлення повстанських нагород та мемуарів П.Мегики, містить статтю українського історика М.Прокопа, у якій проаналізовано ідеологічний аспект творчості

Н.Хасевича [11] та резюме англійською мовою професора Л.Шанковського [11]. Спогади про Рівненську українську приватну гімназію залишив М.Гуцуляк.

Із здобуттям Україною незалежності настав час переосмислення історичного минулого держави, заповнення „білих плям” в її культурі. Важливими в цьому аспекті є філософсько-культурологічні дослідження М.Поповича „Нарис історії і культури України” та „Національна культура і культура нації”.

Просвітницьку, культурну та політичну діяльність волинської інтелігенції міжвоєнного 20-ліття висвітлюють у дисертаційних дослідженнях історики В.Доброчинська [14] та Л.Марківська [15]. Ці праці, а також спогади М.Гуцуляка „Про близьке здалека. Рівненська українська гімназія 1923-1939 рр.”, Я.Лавриченка („Літопис Волині”), монографія Я.Поліщука „Рівне. Мандрівка крізь віки”, ознайомлюють із реальним ставленням польської влади до української інтелігенції, уможливають реконструкцію культурно-мистецького середовища Рівного.

Щодо більш конкретних питань українського мистецтва першої половини ХХ століття, то тут до теоретичних основ роботи увійшли наукові здобутки Р.Яціва [16], О.Петрової [17], М.Селівачова [18], В.Рубан [19], Л.Соколюк [20].

Українське мистецтво ХХ ст. у контексті культурного полілогу розглянуто у III томі навчального посібника Д.Кривавича, В.Овсійчука та С.Черепанової „Українське мистецтво” (2005 р.). Вагомий внесок у розширення знань про мистецькі процеси, що відбувалися на Західній та Східній Україні 30-40-х років ХХ ст., зробили О.Федорук та львівські мистецтвознавці Р.Яців, Т.Лупій, О.Роготченко.

Досліджуючи еволюцію львівської графіки 1945-1990 рр., Р.Яців відзначає важливу роль міжвоєнного періоду для розвитку графічного мистецтва України. У статті „Ресурси духу” (2001 р.) він розглядає Н.Хасевича як одного із засновників та найактивніших діячів мистецького гуртка „Спокій” у Варшаві. Поставлено проблему теоретичної та практичної діяльності гуртківців у заснуванні українського дизайну.

У статті „Український інтелект на мистецькій карті Європи 1900 – початку 1920-х років” (2006 р.) дослідник окреслює надзвичайно широку та різнопланову мистецьку діяльність української європейської діаспори, її роль у становленні й популяризації української художньої культури. У цьому контексті акцентовано роль, яку відіграв мистецький гурток „Спокій” у Варшаві.

Т.Лупій в дисертаційному дослідженні „Інтеграція західноєвропейських художніх течій в образотворчому мистецтві Львова першої третини ХХ ст.” виявляє рівень активності мистецького життя Львова у 1930-х рр., функціонування міжкультурних зв'язків [21].

З наукових досліджень, які так чи інакше стосуються проблематики даної роботи, є дисертація Лагутенко О. „Українська книжна обкладинка першої половини ХХ сторіччя (стилістичні особливості художньої мови)”.

О.Лагутенко досліджуючи „полістилізм нарбутівської течії” [22; 109], до якої відносять творчість графіка, у своїх монографічних роботах „Українська графіка першої третини ХХ століття” (2006 р.) та „GRAFIEN ГРАФІКИ. Нариси з історії української графіки ХХ століття” (2007 р.) присвячує творчості Н.Хасевича одне речення: „Художник Ніл Хасевич теж працював за кордоном, у Варшаві, належав до гуртка „Спокій”, але його екслібриси демонструють безпосередній зв'язок із киево-харківською школою ксилографії 1920 років” [22; 164]. Варто зазначити, що авторка не зовсім погоджується з цією думкою, вважаючи витоки творчості Н.Хасевича більш розгалуженими.

До числа найвидатніших українських графіків відносить Ніла Хасевича й дослідниця з діаспори Мирослава Мудрак. Її монографічне дослідження „Понад кордонами. Модерна українська графіка 1914-1945” являє огляд української видавничої справи у Західній Україні і за кордоном, висвітлює стосунки між митцями й видавцями західної діаспори на периферії українських кордонів і зосереджена на центрах мистецької та книжкової продукції.

Завдяки факту передачі частини графічних творів Н.Хасевича Волинському історико-краєзнавчому музею Службою Безпеки України після розсекречення архівів КДБ у 1992 році,

зростає кількість публікацій, присвячених неординарній особистості. Велике значення для повернення із забуття цієї постаті, популяризації його життя і творчості мав документальний фільм М.Ткачука „Здобути або не бути”, знятий у 1994 р.

Другу частину гравюр та кліше служба Безпеки передала меморіальному комплексу „Музей Великої Вітчизняної війни” у грудні 2008 року.

Журналісти, історики та краєзнавці збирають безцінні спогади сучасників. Сучасна наука немислима, поряд з індивідуальними зусиллями, без колективної співпраці зі збирання і наукової обробки фактологічної бази. Чимало для реконструкції та пропагування життя і творчості художника зробили Б.Берекета, С.Бабій, Г.Бухало, А.Карп'юк, А.Вакулка, І.Марчук, О.Мануйлик, М.Федоришин, І.Нагорна, Ю. Кучабський.

Рівненський історик І.Марчук працює над монографією про життя і творчість Н.Хасевича. Дослідник поділився важливими матеріалами, що дають змогу розширити джерельну базу дослідження. Співпраця з І.Марчуком допомогла реконструювати маловідомі факти біографії митця. Заслугує уваги також задум І.Марчука щодо створення та розповсюдження електронного ілюстрованого каталогу усіх відомих на сучасному етапі творів Н.Хасевича; на жаль, вдалося випустити лише сигнальний примірник.

Серед мистецтвознавців першим порушив питання повернення мистецької спадщини графіка Р.Яців. Зокрема в статтях „Композитор повстанської графіки” [2] та „Акценти творчості і долі” [9] автор надає найгрунтовніший аналіз творчості Н.Хасевича. Дослідження Р.Яціва підготували теоретичну базу для розуміння художника, наголошуючи водночас на необхідності подальших наукових розвідок. У статті „Композитор повстанської графіки” автор ставить проблему пошукової роботи у виявленні фактів, документальних матеріалів та доповненні мистецького спадку художника. Серед останніх видань Р.Яціва важливим для нашого дослідження є „Олекса Шатківський та Український мистецький гурток „Спокій”: матеріали до історії українського мистецтва 1920-1930-х років”, в якому автор подає наукову документацію „матеріалів, що стосуються як того періоду, так і персоналій, творців цікавих явищ українського мистецтва” [23; 4]. Наше дослідження базується на тезах та висновках, обґрунтованих Р.Яцівим.

Високо оцінює мистецьку і патріотичну діяльність художника О.Федорук: „Не вмер, не загинув, вічно живий, як символ чистоти нації, Ніл Хасевич!” [24; 96].

В.Сидор у своєму дослідженні акцентує увагу на розмаїтості естетичних та емоційних аспектів творчості художника, пропонує власну інтерпретацію окремих сюжетів. Автор статті дає вичерпну характеристику особливостей індивідуального графічного почерку митця [25; 115], аналізує психологізм портретів повстанців та зв'язкових УПА [25; 117]. Дискусійним у характеристиці О.Сидором стилістики екслібрисів, на наш погляд, виглядає твердження про те, що „після хutorянських краєвидів перекинувся він і до спроби планетарних узагальнень... Але спроба виявилася швидкоплинною, і Хасевич повернувся до строгої єдності часу і дії, яких він притримувався до кінця життя...” [25; 116]. В.Сидор підкреслює актуальність та початковий стан розроблення проблеми творчості Ніла Хасевича [25; 118].

Мистецький спадок графіка досліджують також О.Загаєцька, О.Калітовська [26]. О.Загаєцька відзначає віртуозність виконання портретів Н.Хасевича [27; 60]. Обидві статті ставлять за мету у першу чергу популяризацію творчості художника.

В.Манзуренко (2005 р.) дослідив історичні передумови та обставини створення Н.Хасевичем проектів бойових нагород УПА [28]. Матеріали, викладені у статті для часопису „Однострій” 2009 р. у співавторстві з О.Іщуком, доповнено невідомими проектами нагород та новою інформацією щодо їх функціонування [29].

Важливим етапом у популяризації творчості митця стало проведення у рамках святкування 100-літнього ювілею художника виставок його творів у Києві, Рівному, Луцьку, Костополі та ін. містах. Відкриття виставок знайшло відповідне відображення у періодиці. У численних статтях подається огляд експозиції, окреслюються основні тематичні спрямування та види графічної творчості, у яких працював художник.

Велика кількість інформації про діяльність Н.Хасевича, як творця повстанських грошових знаків, міститься в монографії О.Клименка „Бофони: грошові документи ОУН і УПА” (2008 р.), виданій Академією банківської справи. Дослідження охоплює історію виникнення та функціонально-господарську роль грошових документів ОУН-УПА – бофонів. Наведені автором факти дають право стверджувати про високий естетичний рівень та унікальність бофонів Н.Хасевича як особливих документів епохи. Сумнів викликає авторство бофонів номіналом 25 карбованців 1945 р. та 50 карбованців 1948 р., яке О.Клименко приписує Н.Хасевичу [30; 108-110]. На нашу думку, примітивність у вирішенні шрифтових елементів, фігур та елементів архітектури дає вагомий підстави для перегляду цієї версії на користь авторства учнів графіка.

„Постать Ніла Хасевича привертала увагу багатьох вчених, художників, але ще й досі немає повноцінної монографічної розвідки про його творчість” – наголошував Р.Яців у 1993 р. [2; 4]. Шістнадцять років, що минуло з тих пір, ситуація залишається практично без змін. Диференціація досвіду українського мистецтва першої половини ХХ сторіччя вимагає більш розгорнутої концепції творчості Хасевича. Дуже обмежена джерельна база ускладнює дослідження та інтерпретацію цього непересічного артистичного досвіду.

Джерельні приписи

1. Лешнер Т. Книжковий знак Ніла Хасевича / Т.Лешнер. – Варшава, 1939.
2. Яців Р. Композитор повстанської графіки / Р.Яців // Шлях перемоги. – Львів, 1993. – Ч. 4.
3. Piwocki K. Historia Akademii Sztuk Pięknych w Warszawie. 1904-1964. Wrocław-Warszawa-Krakow: Zakład narodowy imienia Ossolinskiх, 1965. – 237 s.
4. Pollakowna J., Rudzinska W. Malarstwo polskie między wojnami 1918-1939. Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe, Oficyna Wydawnicza Auriga, Warszawa, 1982. – 391 s.
5. Wallis M. Sztuka polska dwudziestolecia. Wybor pism z lat 1921-1957. Wydawnictwo Arkady. Warszawa, 1959. – 441 s. – 103 il.
6. Jakimowicz I. Polska grafika wspolczesna. Wydawnictwa Artystyczne i Filmowe. Warszawa, 1961. – 58 s.
7. Wojko S. Polska sztuka plakatu. Poczatki i rozwoj do 1939 roku. Warszawa: ydawnictwo Artystyczno-graficzne, 1971. – 231 s.
8. Тананаева Л.И. Очерки польской графики. Первая половина ХХ века / Л.И. Тананаева. – М.: Наука, 1972.
9. Яців Р. Ніл Хасевич: акценти творчості і долі. До 90-ліття з дня народження художника / Р.Яців // Воля і батьківщина. – Львів, 1996. – Ч. 1 (18). – С. 127-132.
10. Мегик П. В'ячеслав Васьківський (1904-1975): Біографічний нарис / П.Мегик // Літопис Волині. – Вінніпег: Ін-т дослідів Волині і тов-во „Волинь”. – Ч. 12. – 1977-1978. – С. 115-118.
11. Графіка в бункрах УПА. Альбом дереворитів виконаних в Україні в роках 1947-1950 мистця українського підпілля Ніла Хасевича „Бей-Зота” та його учнів. – Філадельфія: Вид-во „Пролог”, 1952.
12. Андрусів П. В'ячеслав Васьківський і Ніль Хасевич // Петро Андрусів. Мистецтво – найсильніша зброя. Статті, промови й огляди. Нью Йорк-Париж-Сидней-Торонто: Наукове товариство ім. Т.Шевченка, 1987. – С. 141-145.
13. Попович В. Ніл Хасевич / В.Попович // Авангард [Брюссель]. – 1973. – № 2 (березень-квітень). – С. 126-132.
14. Доброчинська В. Інтелігенція в культурному житті Західної Волині (1921-1939): дис... канд. іст. наук / В.Доброчинська. – Луцьк, 2006. – 222 с.
15. Марківська Л. Українська інтелігенція на Волині між двома світовими війнами: автореф. дис. ...канд. іст. наук / Л.Марківська. – Чернівці, 2001. – 20 с.
16. Яців Р.М. Львівська графіка 1945-1990. традиції та новаторство / Р.М. Яців. – К.: Наукова думка, 1992. – 119 с.

17. Петрова О. Мистецтвознавчі рефлексії: історія, теорія та критика образотворчого мистецтва 70-х років ХХ – початку ХХІ століття. Зб. статей / О.М. Петрова. – К.: Академія, 2004. – 396 с.

18. Селівачов М. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія) / М.Селівачов. – К.: Редакція вісника „Ант”; Ніжин: ТОВ Видавництво „Аспект-Поліграф”, 2005. – XVI, 400 с.

19. Рубан В. Український портретний живопис другої половини ХІХ – початку ХХ століття / В.Рубан. – К.: Наукова думка, 1986. – 224 с.

20. Соколюк Л. Графіка бойчукістів / Л.Соколюк. – Харків – Нью-Йорк: Видання часопису „Березіль”, Вид-во М.П.Коць, 2002. – 224 с.; Соколюк Л. Новий погляд на українське мистецтво першої третини ХХ ст.

21. Лупій Т. Інтеграція західноєвропейських художніх течій в образотворчому мистецтві Львова першої третини ХХ ст.): автореф. дис... на здобуття канд. мист-ва: 17.00.01 „Теорія та історія культури” / Лупій Т. – Львів, 2002. – 21 с.

22. Лагутенко О. Graphien графіки. Нариси з історії української графіки ХХ століття / О.Лагутенко. – К.: Грані-Т, 2007. – С. 131-132.

23. Там само.

24. Яців Р. Олекса Шатківський та Український мистецький гурток „Спокій”: матеріали до історії українського мистецтва 1920-1930-х років / Р.Яців. – Львів: Видавництво „Растр-7”, 2008. – 68 с.

25. Федорук О. Аппіїв шлях українського мистецтва, або цензура пряма і перевтілена // Олександр Федорук. Перетин знаку: Вибрані статті: У 3 кн. / Інститут проблем сучасного мистецтва Академії мистецтв України. – Київ: Видавничий дім А+С, – Кн. 1: Історія та теорія мистецтва. Постаті. Народна творчість. – 260 с.: іл. – С. 93- 102.

26. Сидор В. Митець деревориту / В.Сидор // „Роде наш красний...” Волинь у спогадах краян. – Луцьк, 1996. – Т. 2. – С. 114-125.

27. Калітовська О. Творчість Ніла Хасевича / О.Калітовська // Сучасний художній музей: проблеми і перспективи: Мат. наук.-практ. конф. до 20-річчя Хмельницького художнього музею. – Хмельницький, 2006. – С. 86-79.

28. Загаєцька О. „Ми стали волі на сторожі”. До 100-річчя від дня народження Ніла Хасевича / О.Загаєцька // Образотворче мистецтво. – 2006. – № 1. – С. 58-60.

29. Манзуренко В. Ніл Хасевич – творець бойових нагород УПА / В.Манзуренко // Визвольний шлях, Кн. 11 (692) – листопад, 2005. – С. 110-115.

30. Манзуренко В. Невідомі проекти нагород УПА Ніла Хасевича / В.Манзуренко, О.Ішук // Однострій – 2009. – Ч. 9. – С. 35-36.

31. Бофони: грошові документи ОУН і УПА / Авт.-упоряд. О.О. Клименко; За ред. В.Даниленка. – К.: Ун-т банківської справи Національного банку України, 2008. – 192 с.

Резюме

Історіографія з проблем творчості Ніла Хасевича є на сьогоднішній день доволі обмеженою. Вона охоплює праці польських мистецтвознавців, українських діячів мистецтва з діаспор та сучасних дослідників.

Ключові слова: графіка Н.Хасевича, українське мистецтво.

Summary

Today the historiography on the problem of creative work of Nil Hasevich is limited enough. It cover jobs of Polish fine art critics, Ukrainian art workers from diasporas and modern researchers.

Key words: ukrainian art, Nil Hasevich.

ЗМІСТ

В.Г. Виткалов. Культурно-мистецька практика України у науковому вимірі 3

Розділ I. ІСТОРИКО-МИСТЕЦЬКА СПАДЩИНА УКРАЇНИ

<i>О.А. Куліш.</i> Особливості мистецького світобачення за доби давньокам'яного віку	6
<i>Р.Д. Михайлова.</i> Політичні та етномистецькі зв'язки населення Галицько-Волинської Русі й Північного Причорномор'я	10
<i>Я.В. Бондарчук, М.М. Бендюк.</i> Портрети князів Острозьких XVI – першої половини XVII століття	21
<i>Я.В. Бондарчук.</i> Архітектурний декор замків, храмів, оборонних башт князів Острозьких XIV–першої половини XVII століття	43
<i>Н.Т. Майчик.</i> Камерно-вокальна творчість Є.Козака в контексті тенденцій розвитку естрадного жанру в музичній культурі Галичини	62
<i>Ю.М. Шеломанова-Булавка.</i> Дерев'яні храми Волині XVII – XIX століть та архітектурно-мистецькі засоби їх виразності	68
<i>Л.Л. Процик.</i> Театральне життя України 20-х рр. XX століття: культурно-мистецький пошук	73
<i>М.В. Барановська.</i> Культурно-мистецька діяльність національних меншин Києва 20-30 рр. XX століття	78
<i>І.М. Ян.</i> Діяльність музичної інтелігенції Харкова в структурі соціокультурних процесів 20 – початку 30-х років XX століття	83
<i>Т.І. Сідлецька.</i> Народно-інструментальне мистецтво України: витоки, тенденції та перспективи розвитку	89
<i>Л. Пасічник.</i> Народно-інструментальна ансамблева музика календарних та сімейно-побутових обрядових дійств на Гуцульщині	96
<i>М.П. Мозговий.</i> Стильовий демократизм як чинник розвитку української естрадної музики	100
<i>Я.Н. Зайцева.</i> Особливості функціонування музичних субкультур	106
<i>Г.В. Карась.</i> Українські співаки зарубіжжя у міжкультурній комунікації в сучасній Європі крізь призму ідентичності	110
<i>М.В. Богданова.</i> Специфіка конкурсного виконання танго	116
<i>Л.О. Карнова.</i> Естетика святкової обрядовості українців в історичному контексті соціокультурної інтеграції	121
<i>С.В. Оборська.</i> Естетико-технологічні чинники формування модерну як мистецького стилю	125
<i>Л.В. Крайлюк.</i> Проблеми жанрово-видової структури та еволюції образної системи творчості Ніла Хасевича в історіографії	131

Розділ II. ТЕОРЕТИКО-МИСТЕЦЬКІ АСПЕКТИ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

<i>В.В. Подольчук.</i> Звук як головний засіб музичної виразності	138
<i>Я. Горбачевська.</i> Неокласицистські тенденції в альтових соло-сонатах Пауля Гіндеміта 20-х років XX століття	142
<i>Л.В. Сидоренко.</i> Інноваційність індивідуальної системи виразових засобів у „Трансляції VI” Антверпа Кіжесовського	148

Н.О. Вакула. Концерт для духових інструментів у контексті розвитку та модифікацій жанру сучасного інструментального концерту	153
О. Лучанко. Концерт для контрабаса з оркестром Геннадія Ляшенка – явище в українському контрабасовому мистецтві	159
І.В. Регуліч. „Канон св. Андрія Критського” Д. Бортнянського: питання жанрової поетики та структури	165
О.М. Бахталовська. „Шість сонат для скрипки соло” Ежена Ізаї як складова концертного репертуару виконавців	174
П.В. Довгань. Жанрові метаморфози української інструментальної сюїти 70-80-х років ХХ століття	180
О.І. Коменда. Сміслові метаморфози „Кривого танця” Віктора Тиможинського	186
С.В. Вишневська. Жанрова динаміка репертуару співака-бандуриста	194
С.В. Виткалов. Культурно-мистецька еволюція Рівненщини в джерелознавчій базі початку ХХІ століття	199

Розділ III. РЕЦЕНЗІЇ, ОГЛЯДИ, ПОВІДОМЛЕННЯ

В.Г. Дутчак. Семен Ластович-Чулівський – теоретик і практик удосконалення бандури в українському зарубіжжі (до 100-річчя від дня народження митця)	210
І.С. Глібовицький. Кароль Мікулі та його зв'язки з буковинським краєм	219
І.Л. Бермес. Життєві домінанти Миколи Ластовецького	225
С.С. Хащеватська. Віктор Гуцал: творчий досвід та виконавська діяльність	232
О.І. Майчик. Хорова культура України у рефлексіях О.Приходька та І.Майчика (соціо-психологічний аспект)	238
Л.К. Костюк. Творчість Георгія Косміади в культурно-мистецькому середовищі Німеччини 40-60-х років ХХ століття	244
С.І. Іскра. Музична творчість представників римо-католицьких громад у соціокультурному просторі Поділля	250
Відомості про авторів	255